



MALMÖ HÖGSKOLA

Lärarytbildningen
Idrottsvetenskap

Examensarbete
15 högskolepoäng

Norm och manlighet i ett gayidrottslag

-Hur medlemmarna skildrar och ger mening till sitt lag

Norm and masculinity in a gay sports team

-How the members describe and give meaning to their team

Sofie Ebeling

Examensarbete (15 hp)
Idrottsvetenskapligt program
2012-06-04

Examinator: Susanna Hedenborg

Handledare: Jesper Fundberg

Sammanfattning

I studien har jag tittat närmare på medlemmarnas i gaylaget Malmö Devilants tidigare idrottserfarenheter och idrottsbakgrund samt undersökt hur de konstruerar sitt lag vad gäller norm och manlighet. För att uppnå detta gjordes intervjuer med sex av medlemmarna som fick svara på frågor utifrån tre teman: idrottsbakgrund, vardagen i föreningen samt idrottens roll i deras liv. Genom att använda de teoretiska begreppen genus och heteronormativitet har jag därefter analyserat och synat svaren. Utifrån intervjuerna kunde utläsas att alla har olika upplevelser av idrotten och att alla har någon form av tidigare idrottsbakgrund. Medlemmarna ser också sitt lag som en plats där det heteronormativa inte är den rådande normen, där de kan träffa likasinnade individer med likartade erfarenheter och på så sätt vara en i mängden. Genom att utöva en aktivitet som idrott bryter medlemmarna mot den stereotypa bilden av hur en homosexuell man är och de upprätthåller då inte den uppdelning och gräns som är betydande för heteronormativiteten. Genussystemet och heteronormen med dess ideal för hur man ska vara för att betraktas som en "riktig" man/kvinna innebär en begränsning som egentligen inte behöver finnas. Bryts dessa normer upp försvinner förmodligen också de begränsande idealen.

Nyckelord: gaylag, genus, hbt (homosexualitet- bisexualitet och transpersoner), heteronormativitet, idrott.

Abstract

In this study I've been taking a closer look at the members of the gay team, Malmo Devilants and their former sports experience, background in sports, and examined how they construct their team. To achieve this, interviews were made with six of the members who were asked to answer questions based on three themes: background in sports, daily life in the team, and the role of sport in their lives. By using the theoretical concepts of gender and heteronormativity, I have analyzed the answers. Based on the interviews I could see that the members all have different experiences of sport and that everyone has some form of previous sporting background. They also see their team as a place where the heteronormativity isn't the prevailing norm, where members can meet like-minded individuals with similar experiences and thus become one of the crowd. By exercising an activity such as sports challenge the stereotype of how a gay man is and the members do not maintain the division that is significance for heteronormativity. The gender system and heteronormativity with its ideals of how to be to qualify as a "real" man/woman is a limitation that does not really need to exist. The more the norm and the system dissolves our notions of what is considered male or female will probably decrease.

Keywords: gay team, gender, heteronormativity, lgbt (lesbian, gay, bisexual and transgender), sports

Innehållsförteckning

1 Inledning.....	5
1.1 Syfte och frågeställningar.....	6
2. Tidigare forskning	7
3 Metod	10
3.1 Förhållningssätt	10
3.2 Urval och tillvägagångssätt	11
3.3 Källkritik	12
3.4 Etiska överväganden.....	13
3.5 Reflexivitet, validitet och reliabilitet.....	14
3.6 Analys.....	14
4. Teori	16
4.1 Genus.....	16
4.2 Heteronormativitet.....	17
5 Empiri.....	20
5.1 Berättelsen om ett gaylag	20
5.2 Idrottsbakgrund	20
5.3 Vardagen i föreningen	21
5.4 Idrottens roll i deras liv	23
6 Diskussion och slutsats.....	27
6.1 Vidare forskning.....	31
Referenslista	32
Bilaga	34

1 Inledning

Jag har så länge jag kan minnas varit intresserad av idrott och efter tre års idrottsvetenskapliga studier har även ett intresse av hbt (homosexualitet, bisexualitet och transpersoner) inom idrotten vuxit fram.

Till mitt examensarbete ville jag just därför kombinera de två ämnena och kom då på idén att undersöka ett så kallat ”gayidrottslag”.

Den svenska idrottsrörelsen utgör med sina tre miljoner medlemmar, sexhundrausen ideellt verksamma ledare och tjugotusen föreningar, Sveriges största folkrörelse. De flesta människor har någon sorts relation till idrotten. Även om det inte är som aktiv eller ledare/tränare, så kanske man är supporter till något lag, eller förälder till ett idrottande barn.¹ I *Idrotten vill* kan läsas om idrottens värdegrund som förespråkar att den ska genomsyras av glädje, gemenskap, demokrati, delaktighet, samt allas rätt att vara med.²

Undersökningar har visat att så inte är fallet. I rapporten *Effekter av heteronormen*, som RFSL-ungdom (ungdomsförbundet för homo-, bisexuellas och transpersoners rättigheter) har låtit göra, undersöks unga hbt-personers (homo-, bisexuellas och transpersoners) hälsa. Resultatet visar att hbt-ungdomars hälsa är sämre än om man jämför med deras jämnåriga kamrater.³ Studier, framtagna av Ungdomsstyrelsen, visar att antalet hbt-ungdomar som idrottar är färre än ungdomarna i samma ålder. Det ges även en bild av negativa upplevelser inom idrotten, med ett nedsättande språkbruk och en hård jargong gentemot hbt-personer.⁴

Inom idrottsvärlden har det bildats gayidrottslag som ett alternativ till den traditionella vanliga idrottsföreningen och gaysport-världen växer med bland annat idrotter som fotboll, simning, volleyboll och rugby som alternativ för både herrar och damer. I Stockholm finns till exempel Stockholm Snipers, som beskriver sitt gaylag som en idrottsförening där alla oavsett kön, sexuell läggning, etniskt ursprung och ålder får vara med och delta. Gayföreningen är

¹ Riksidrottsförbundet, (2009), ”Idrotten vill”, s 17

² Riksidrottsförbundet, ”Idrotten vill”, s 11-12

³ Ahlin, Gåredal, M, (2009) ”Effekter av heteronormen” s 31

⁴ Ungdomsstyrelsen, *Sexuell läggning och idrott – resultat från Ungdomsstyrelsens ungdomsenkät 2008/09, 2008/09*, tillgänglig: http://www.ungdomsstyrelsen.se/ad2/user_documents/hbtidrottstatistik110912.pdf (hämtad 2012-03-18)

speciell genom att den främst vänder sig till homo- och bisexuella samt transpersoner, samtidigt som heterosexuella är lika välkomna att idrotta de också.⁵ I Malmö finns dess motsvarighet i form av klubben Malmö Devilants, som är en idrottsklubb för homo- och bikillar i Skåne. Föreningen startades som en rugbyklubb, men numera är det volleyboll som spelas i laget.⁶

I media ges bilden av ett gaylag som en trygg atmosfär och en fristad där bögskämt och machoattityder inte avskräcker idrottarna från att delta.⁷ Det är en plats där alla är accepterade.⁸

Men hur ser medlemmarna själva på sitt idrottande och på sin förening? Hur konstruerar de sitt lag?

Gaylag finns som tidigare nämnt på flera orter i Sverige, men laget jag har valt att titta närmare på är Malmö Devilants. Jag har valt att göra undersökningen i Malmö därför att mycket av den forskning som finns är centrerad kring Stockholm och därför blir den geografiska spridningen bra.

Det här är berättelsen om ett gaylag, tolkat av mig utifrån medlemmarnas egna berättelser.

1.1 Syfte och frågeställningar

Studiens syfte är att öka kunskapen om medlemmarnas i gaylaget Malmö Devilants erfarenheter och tankar om sitt idrottande samt hur de skildrar berättelsen om och ger mening till sitt lag.

Frågeställningarna lyder enligt följande:

- Hur konstrueras bilden av ett gaylag vad gäller norm och manlighet utifrån medlemmarnas egna berättelser?

- Vad har medlemmarna för erfarenheter och tankar kring sitt idrottande?

⁵ Stockholmsnipers.se (2012) *Stockholm Snipers IF- Stockholm Snipers idrottsförening*. Tillgänglig: <http://www.stockholmsnipers.se/> (Hämtad: 2012-03-18)

⁶ Devilants.se (2011) *Devilants- Sportklubben för homo- & bikillar i Skåne!* Tillgänglig: <http://www.devilants.se/> (Hämtad: 18 Mar 2012)

⁷ Green, A. (2011) Bårsärkar tacklar normer. *Arbetaren*, 1 september

⁸ Wallentin, A. (2006) Stockholm har Europas första gayhockeylag. *Dagens Nyheter*, 8 april.

2. Tidigare forskning

Det har gjorts en del forskning generellt om homo-, bi- och transsexualism samt om begreppet queer. Queer innebär att olika förhållanden i samhället som har att göra med makt, genus och sexualitet uppmärksammas. Queer fokuserar på det som påstås vara det "normala". Istället för att försöka uppnå och likställa homosexualitet med heterosexualitet, så manar queer till att tänka längre och bortom de olika uppdelningarna. I Sverige finns Fanny Ambjörnssons bok "Vad är queer", som beskriver just begreppet queer.⁹ (se teoriavsnittet)

Jag har valt att koncentrera mig på forskning som rör hbt och idrott, eftersom det ligger närmre mitt ämne.

Överlag i världen har det inte skrivits och forskats allt för mycket om idrott och hbt. I Sverige är utbudet inte heller så stort, men här finns bland annat Jesper Andreassons bok om "Idrottens kön – genus, kropp och sexualitet i lagidrottens vardag". I boken har Andreasson följt medlemmar i olika lagidrotter och visar hur deras identitet i, och förståelse av deras egen lagidrott konstrueras inom ramen för en maskulin hegemoni.¹⁰ Jesper Fundbergs bok "Kom igen gubbar! Om pojkfotboll och maskuliniteter" är en bok som handlar om pojkfotbollen som manlig fostringsmiljö.¹¹

Utanför Sverige har bland andra Heidi Eng's studie "We are moving up like a hard on! Doing sexuality in sport" bidragit till insikt på forskningsområdet. Artikeln beskriver hur sexualitet synliggörs i sportsammanhang när den ageras ut av deltagarna samt hur idrotten, som den sociala arena den är, konstruerar diskurser och praktiker för genus och sexualitet.¹²

Artikeln "Openly Gay Athletes: Contesting Hegemonic Masculinity in a Homophobic Environment" är en studie från USA av Eric Anderson som undersöker öppet homosexuella idrottares erfarenheter i lagidrotter där de övriga medlemmarna är heterosexuella. I studien

⁹ Ambjörnsson, F. (2006) *Vad är queer*. Stockholm: Natur och kultur, s.7-9

¹⁰ Andreasson, J. (2006) *Idrottens kön – genus, kropp och sexualitet i lagidrottens vardag*. Lund: Lunds universitet.

¹¹ Fundberg, J. (2003) *Kom igen gubbar! Om pojkfotboll och maskuliniteter*. Stockholm: Carlsson Bokförlag

¹² Eng, H. (2006) "We are moving up like a hard-on!: Doing sexuality in sport" *Nordic Journal of women's studies*, vol 14, no 1, april (s.12-26)

tittas det närmare på hur öppet homosexuella manliga atleter anammar hegemonisk maskulinitet i en homofobisk miljö.¹³

När det gäller studier gjorda specifikt rörande gaylag och gayidrott, som är ännu närmre ämnet jag har valt i min c-uppsats, finns en artikel från USA som heter "Social Psychological Benefits of Gay Games Participation: A Social Identity Theory Explanation". I studien undersöks hur deltagarnas medverkan i "gaygames" påverkar deras sociala identitet.

Gay games är ett stort idrottsligt evenemang som hålls vart fjärde år och som stödjer hbt-personer. Vem som helst oavsett, läggning, religion, nationalitet eller idrottsliga nivå är välkommen att delta. Det är ett stort evenemang och 1998 när det hölls i Amsterdam, Nederländerna, som materialet i denna studie bygger på, var antalet deltagare 14.715 st från 68 länder världen över. I undersökningen fick 123 kvinnliga deltagare i åldern 21-60 år, där 86% ansåg sig vara lesbiska, 8% bisexuella och de resterande var fortfarande osäkra på sin sexuella identitet, svara på en enkät med frågor så som: Hur skulle du beskriva dina erfarenheter som en deltagare i gay games? Hur kommer ditt deltagande påverka ditt liv efter gay games? Förväntar du dig att du kommer vara mer öppen med din läggning efter gay games? Varför? Varför inte? Frågorna var utformade för att på bästa sätt få information om den påverkan gay games kunde tänkas ha på social identitet och kollektivt självförtroende. Resultatet blev att majoriteten upplevde att efter deras deltagande i gay games kände de starkare personlig och social identitet samt stärkt självförtroende och kollektivt självförtroende. Det skrivs i artikeln att om man tillhör en grupp ger det stöd, trygghet, skydd och en anledning att finnas till. Den roll som en grupp kan utgöra för dess medlemmar i minoritetsgrupper anses här vara av extra stor betydelse. En slutsats som dras är att eftersom gaygames tycks vara en miljö som ger kraft, inte bara personligt utan även resultatmässigt i idrottandet, kan gaylag och ligor för hbt-personer resultera i både ökat självförtroende och social identitet. Studien nämner också att om det skapas en öppen och stöttande elitidrotts miljö för hbt-personer skulle det kunna innebära friheten för atleterna att vara öppna med sin läggning och då även kunna uppnå en bättre idrottslig nivå.¹⁴

Ytterligare en studie, från Nederländerna, som också har utforskat ämnet gaylag, heter "Gay/Lesbian Sport Clubs and Events: Places of Homo-Social Bonding and Cultural Resistance?". Den tar upp frågor om sportens sociala och interaktiva förmåga i relation till

¹³ Anderson, E. (2002) "Openly Gay Athletes : Contesting Hegemonic Masculinity in a Homophobic Environment". *Gender & society*, vol.16, nr 6

¹⁴ Krane, V. (2002) "Social Psychological Benefits of Gay Games". *Journal of applied sport psychology*, (14), s.27-42.

gaylag. I studien besvaras frågorna varför hbt-personer väljer att delta i gaylag samt vilken mening tilldelar hbt-personer kategoriserade klubbar?

45 enkäter besvarades och 11 kvalitativa intervjuer gjordes med medlemmar i en traditionell förening och i ett gaylag. Slutsatserna som drogs var att de positiva ”pull-faktorerna” så som social gemenskap och att möta likasinnade var den största anledningen till varför medlemmarna sökte sig till gaylag. De negativa ”push-faktorerna” så som att idrottsvärlden generellt inte är hbt-vänlig och då stöter bort hbt-personer var inte en lika stor anledning till varför man sökte sig till ett gaylag. Det framkommer också att gaylag och gayidrott innehar möjligheterna att integrera sexuella olikheter i samhället, men deras existens kan också innebära mera motstånd från samhället istället för ökad acceptans. Detta på grund av att diskriminering kan triggas igång av den ökade synligheten.¹⁵

Den tidigare forskningen har hjälpt mig att närma mig samt öka förståelsen för ämnet som jag har valt att forska djupare i. Jag har även fått nya uppslag och tankegångar samt värdefulla tips om övrig litteratur i ämnet.

¹⁵ Elling, A, de Knop, P. (2003) ”Gay/Lesbian Sport Clubs and Events : Places of Homo-Social Bonding and Cultural Resistance?”. *International review for the sociology of sport*, s. 441-456

3 Metod

3.1 Förhållningssätt

Jag har i min uppsats använt mig av ett etnologiskt angreppssätt eftersom disciplinen har som syfte att undersöka de kulturella fenomen där människan står i fokus och där interaktionen mellan människor är det centrala.¹⁶ Etnologer är intresserade av vardagen sett ur enskilda individers perspektiv samt de sammanhang av kulturella och sociala slag som den vanliga människan befinner sig i.¹⁷

Inom det etnologiska fältarbetet är intervju en av de mest använda metoderna för att samla in empiri. Jag har därför valt att använda mig av kvalitativ data/metod i form av just intervjuer. Valet föll på att göra en kvalitativ forskning eftersom syftet var att nå en insikt om ett visst ”fenomen” som rör personer i dess sociala verklighet. Detta är även ett av målen i kvalitativ forskning. Jag valde kvalitativ forskningsintervju på grund av att jag vill förstå världen från intervjupersonens perspektiv och synpunkt, för att därefter börja med vetenskapliga förklaringar.¹⁸

Intervjuerna var semistrukturerade eftersom en helt öppen intervju skulle vara alldeles för krävande för den intervjukunskap som jag besitter. Intervjuerna har bestått av frågor och teman som var förberedda sedan innan, men utan fasta svarsalternativ. Eftersom syftet har varit att undersöka medlemmarnas livsvärld, uppfattningar, erfarenheter och åsikter, så har de intervjuade fått svara med egna ord. Detta innebär en låg grad av strukturering som är helt fri från fasta svarsalternativ.¹⁹ Intervju som metod med medlemmarna i laget gjorde det möjligt att uppleva deras verklighet sett från deras upplevelser och tankar. Kort och gott fick jag en bra inblick i deras verklighet från deras perspektiv. Detta individperspektiv innebar att studien

¹⁶ Kaijser, L, Öhlander, M. (2011) *Etnologiskt fältarbete*. 2nd ed. Lund: Studentlitteratur AB, s.85

¹⁷ Kaijser, Öhlander, *Etnologiskt fältarbete*, s. 51

¹⁸ Dalen, M. (2007) *Intervju som metod*. Malmö: Gleerups Utbildning AB, s.11

¹⁹ Patel, R, Davidson, B. (2007) *Forskningsmetodikens grunder*. 3rd ed. Lund: Studentlitteratur, s.77-78

berikades med ett material som var erfarenhetsnära och nyansrikt. Dessa egenskaper hos empirin innebär goda förutsättningar för tolkning samt analys.²⁰

En nackdel med en kvalitativ metod, så som intervju, är att det är svårare och även mer tidskrävande att analysera och behandla det material som framkommer. Detta på grund av att inga fasta svarsalternativ förekommer. Ytterligare en nackdel är att det kan vara svårare för informanterna att vara ärliga när den som intervjuar sitter mittemot. Det är kanske lättare att ge sanningsenliga svar om informanten enbart kryssar i alternativ på ett papper. Det behöver dock inte enbart vara en nackdel att intervjuaren sitter mittemot den som blir intervjuad. När man som forskare är på plats och genomför intervjuerna minimeras bortfallet och forskaren säkerställer också att det i slutändan finns bra material att arbeta med.²¹ Jag är medveten om att det är tidskrävande, vilket är en av anledningarna till att jag så snabbt som möjligt ville ha klart intervjuerna för att kunna bearbeta och analysera materialet. Det är även därför jag anser att sex informanter är alldeles lagom för studien.

Den kvantitativt inriktade forskningen som svarar på frågorna ”Var? och Hur?”, där statistiska bearbetnings och analysmetoder är det centrala, ansåg jag inte vara lämplig för min studie. Detta eftersom jag har som ambition att tolka och förstå och med den avsikten passar kvalitativt inriktad forskning bättre.²²

Metoden att arbeta med enkäter ansåg jag inte vara nog uttömmande på svar och med dess höga form av strukturering och standardisering skulle de nyanserade svaren falla bort. De fasta svarsalternativen skulle även innebära att det inte ges någon plats för eventuella följdfrågor på samma sätt som sker när intervju är metoden som används.²³

Det primära vid kvalitativa studier är inte att samla ihop så mycket material som möjligt, utan det är innehållet i det material som är insamlat som är det centrala. Valet mellan kvantitativa och kvalitativa metoder kan sägas vara ett val mellan bredd och djup.²⁴ Jag ville med min studie nå djupet, därav blev valet en kvalitativ studie med intervju som metod.

3.2 Urval och tillvägagångssätt

²⁰ Kaijser, Öhlander, *Etnologiskt fältarbete*, s.85

²¹ Larsen, A. (2009) *Metod helt enkelt - en introduktion till samhällsvetenskaplig metod*. Malmö: Gleerups Utbildning AB, s. 26-27

²² Patel, Davidson, *Forskningsmetodikens grunder*, s 14

²³ Patel, Davidson. *Forskningsmetodikens grunder*, s. 75

²⁴ Kaijser, Öhlander, *Etnologiskt fältarbete*. 30-40

Urvalet av intervjupersoner var inte så svårt eftersom syftet med studien var att undersöka hur medlemmarna i Malmös gaylag Devilants konstruerar sitt lag utifrån sina egna erfarenheter och tankar. Därför har kvalitativa intervjuer gjorts med dessa medlemmar. Antalet medlemmar som intervjuades var sex till antal. Varför det blev just sex var för att det skulle bli ett hanterligt material i slutändan. Intervjuerna som gjordes var ca femton minuter långa och när denna empiri sedan transkriberades blev det ändå en gedigen samling material. Med den tid som är avsedd för en c-uppsats anser jag sex personer vara ett rimligt antal att bygga studien på.

Studien består uteslutande av män eftersom Devilants är en idrottsklubb för homo- och bikillar i Skåne.

Intervjuerna var indelade i teman med medföljande frågor till varje sådant (se bilaga). Det första temat gällde deras idrottsbakgrund. Frågorna som ställdes var utformade för att på bästa sätt kartlägga deras intresse och upplevelser av idrott. Nästa tema gällde hur vardagen ser ut i föreningen. Syftet med frågorna till detta tema var att se hur medlemmarna konstruerar sitt lag samt för att få svar på hur stor del laget spelar för andra arenor, så som deras sociala liv. Tema tre rörde frågor som hade att göra med idrottens roll i deras liv och dessa ställdes för att få en inblick i hur de ser på idrotten som en del av sin självbild.

Intervjuerna genomfördes vid två tillfällen. Båda efter avslutad träning för att det skulle bli så lite besvär och uppoffring från informanternas sida som möjligt. Själva intervjuerna gjordes i korridoren utanför omklädningsrummen. Det fanns tillfällen då andra medlemmar i laget passerade vilket kan ha utgjort ett störningsmoment, men enligt informanterna var det ingen fara.

3.3 Källkritik

När det gäller de källkritiska funderingarna har jag utgått från de fyra källkritiska kriterierna som är äkthet, tidssamband, oberoende samt tendensfrihet. Dessa kriterier måste följas för att källan ska anses vara tillförlitlig. Jag har ingen anledning att tro att mina informanter inte skulle vara den de utger sig för att vara. Tidssambandet som innebär att ju längre tid som har gått mellan händelse och till dess att källan intervjuas avgör hur trovärdig källan är, går inte riktigt att applicera på mina informanter. Detta eftersom de intervjuade fortfarande är aktiva och en del av laget, vilket innebär att jag inte har någon anledning att tvivla på deras utsagor.

Källan ska också vara oberoende och tendensfri. Eftersom mina källor är primära ser jag dem också som oberoende. Jag tror inte heller att mina informanter vill ge mig en falsk bild av verkligheten eller att deras intressen skulle gå före sanningen som är kriteriet för tendensfrihet.²⁵ Det som skulle kunna påverka mina informanter, och som har med tendensfrihet att göra, är att de kanske påverkar varandra. Jag besökte laget vid två tillfällen och delade upp intervjuerna så att det blev tre vid varje tillfälle. Det finns en möjlighet att de efter första tillfället har diskuterat med varandra, vilket kan påverka de som jag intervjuade vid andra tillfället. I och med att det är deras egna upplevelser och tankar jag är ute efter så finns det inga rätt eller fel. Detta ger mig anledning att tro att även om de skulle ha diskuterat intervjuerna så påverkades inte svaren vid tillfälle två.

Den så kallade intervju-effekten kan också ha inverkan på själva intervjun. Effekten innebär att forskaren påverkar intervjun och svaren med sin blotta närvaro. Detta kan jag inte styra, men jag hade som intention att under intervjuerna vara uppmuntrande och bekräftande utan att på något sätt dominera.²⁶

3.4 Etiska överväganden

Eftersom studien behandlar ett ämne som kan ses som laddat måste jag därför vara uppmärksam på att det kan vara känsliga frågor och att alla kanske inte är öppna med sin läggning. Forskaren måste därför iaktta största möjliga konfidentialitet och visa respekt för sina informanter under hela processen. Dels frågornas utformning, men även under skrivandets gång och vid en senare redovisning av arbetet. Det är trots allt de som lämnar ut sig själva, sina upplevelser och tankar till mig och här måste jag visa medmänsklighet och respekt. För att vara säker på att jag har reflekterat över de etiska frågorna har jag utgått från det så kallade individskyddskravet som innebär att det, på mig som forskare, ställs krav på att informanterna: samtycker, blir informerade samt att konfidentialitet och hänsyn mot informanterna vidtas.²⁷ Före varje intervju påpekades därför att informanterna skulle förbli anonyma och att deras riktiga namn inte skulle användas i materialet. Det påpekades även att det trots allt endast finns ett gaylag i Malmö med ett visst antal medlemmar, vilket begränsar anonymiteten. Detta sågs inte som ett problem för informanterna.

²⁵ Thurén, T. (1997) *Källkritik*. Stockholm: Liber AB, s.11.

²⁶ Larsen, *Metod helt enkelt - en introduktion till samhällsvetenskaplig metod*, s. 87-88

²⁷ Dalen, *Intervju som metod*. s. 20-21

3.5 Reflexivitet, validitet och reliabilitet

Reflexivitet innebär att den som forskar förstår relationen mellan objektivitet (fri från värderingar) och subjektivitet (vad jag tycker, tänker och känner). Har man stora kunskaper om ett ämne kan det vara svårt att förhålla sig objektivt, men det behöver inte enbart innebära problem. Är man insatt behöver man inte ägna lika mycket tid åt att förstå och sätta sig in i ämnet, utan fokus bör då istället ligga på att distansera sig från ämnet med hjälp av omgivningen och teorier.²⁸

Jag är insatt i ämnet och finner det intressant då hbt-frågor är något som jag bryr mig om. Detta gör att jag har arbetat mer med att distansera mig än att sätta mig in i ämnet. Jag har enbart sett detta som något positivt eftersom intresset och min förkunskap har underlättat forskningen på så sätt att mer tid har lagts på själva arbetet och inte på att läsa sig in i ämnet.

Validitet innebär giltighet eller relevans. Empirin som samlas in skall vara relevant till den problemställning som har utformats för studien, metoden ska vara relevant till det som skall undersökas och frågorna som ställs ska även de vara relevanta. Begreppet reliabilitet har att göra med hur pålitliga mätningarna/intervjuerna är.²⁹ Jag har som forskare intagit ett vetenskapligt förhållningssätt där den etiska delen är invägd, en källkritik har förekommit mot allt material samt en reflexivitet med funderingar över egna tankar har varit ständigt närvarande under processen. Därför anser jag att studien har både validitet och reliabilitet.

3.6 Analys

Analysen av det insamlade materialet inleddes med en transkribering av samtliga sex intervjuer. Efter transkriberingen utgick jag från de förutbestämda teman (idrottsbakgrund, vardagen i föreningen och idrottens roll i deras liv) som utgjorde intervjun och placerade in svaren under dessa som en del i kodningsprocessen. För att få en ännu bättre överblick av materialet gjordes en sammanfattning där svar som var mindre intressanta för studien sållades bort. Sammanfattningen med dess svar kunde sedan sorteras in under ytterligare kategorier och utifrån dessa skrevs själva empirin i uppsatsen.

²⁸ Fundberg, J. Föreläsning om reflexivitet på Malmö Högskola, 28/2 2012

²⁹ Halvorsen, K. (1992) *Samhällsvetenskaplig metod*. Lund: Studentlitteratur AB, s. 41-42

Då meningen med att analysera den kvalitativa datan innebär att hitta mönster, se gemensamma generella tendenser och hitta exempel kunde jag utifrån min skrivna empiri utläsa teorier som därefter applicerades på materialet.³⁰

³⁰ Dalen, *Intervju som metod*, s. 72-76

4. Teori

Queerteori är inte en enhetlig teoribildning. Det kan sägas att queerteori är flera olika perspektiv på kultur, samhälle, men även identitet. Det som är gemensamt för dessa perspektiv är att det centrala i dem är föreställningar om normalitet och avvikelse. Det är olika kritiskt granskande perspektiv på sexualitet. Ett viktigt område inom queerteorin har att göra med processer av normalisering. Främst är det normer som rör genus och sexualitet och då speciellt den normerande heterosexualiteten. Enligt queerteorin är heterosexualiteten, precis som genus, en social konstruktion och den tas inte för given, utan istället undersöker man hur den skapas, vidmakthålls och fungerar. Heteronormativitet blir också ett viktigt begrepp inom queerteorin och med heteronormativitet menas de institutioner, lagar, handlingar och relationer som gör att heterosexualiteten upprätthålls som något naturligt och som omfattar allt. Kort och gott det som bidrar till att heterosexualitet och ett heterosexuellt liv anses vara det naturliga och mest eftersträvansvärda sättet att leva.³¹

Jag har i min uppsats valt att koncentrera mig på begreppen heteronormativitet och genus för att det är själva normsystemet jag är intresserad av att undersöka och problematisera, därför anser jag att dessa begrepp är bäst lämpade.

4.1 Genus

Den queerteoretiska forskningen med sitt queerperspektiv vill visa hur de föreställningar vi har om vad som anses vara manligt respektive kvinnligt är både kulturellt och historiskt beroende av den normerande heterosexualiteten. Förr gjordes en uppdelning mellan begreppen genus och kön, biologi och kultur. Kön stod då för det som karaktäriserade det biologiska könet, som till exempel könsorgan och kroppsform. Genus var i sin tur ett begrepp för att beteckna det sociala, att manligt och kvinnligt är socialt konstruerat.

³¹ Ambjörnsson, *Vad är queer*, s. 51-53

Judith Butler, som är en forskare på feminismens och sexualitetens område, kritiserade uppdelningen och menade att denna uppdelning mellan kön och genus bidrar till att förstärka tron och föreställningen om att det finns en naturlig och medfödd kvinnlighet och manlighet. Butler menar att det som vi anser vara medfött, alltså det biologiska könet, även det är socialt skapat. Könet är alltså endast ett resultat av de föreställningar (kulturella och sociala) vi har om vad som är ett biologiskt kön.

De föreställningar vi har om vad som är biologiskt kön är sammankopplade med det som anses vara manligt och kvinnligt, precis som med genus.³² Yvonne Hirdman införde begreppet genussystemet som beskriver hur genus och föreställningar om kön konstrueras i samhället beroende på dess sociala sammanhang. Detta genussystem upprätthålls genom att det som anses vara manligt och det som anses vara kvinnligt hålls isär. Ytterligare ett sätt att upprätthålla genussystemet är genom hierarki. Det som anses vara typiskt manligt värderas högre än det som anses vara typiskt kvinnligt och i samhället är det mannen som ses som norm.³³

De kroppar samt de egenskaper vi besitter är resultat av det sociala och kulturella sammanhanget och könet blir ett normsystem som föreskriver regler för hur man ska vara som man och kvinna. För att förefalla som en man/kvinna innebär det att du måste ha en kropp som kategoriseras som en mans/kvinnas, ett beteende som speglar samhällets förväntningar på en man/kvinna samt att rätt sorts attraktion innehas. Alltså den heterosexuella attraktionen av det motsatta könet. Stämmer alla dessa faktorer in uppfattas du som en ”riktig” man/kvinna.³⁴

4.2 Heteronormativitet

Heteronormativitet upprätthåller gränser mellan vad som anses vara normalt och det som då faller utanför det normala ses som något avvikande. Det framkommer en uppdelning där gränsen mellan det heterosexuella och det homosexuella är avgörande. Är du man förväntas du bli emotionellt intresserad av en kvinna och som kvinna förväntas du bli emotionellt intresserad av en man.

För upprätthållandet av heteronormativiteten är gränsdragningen mellan heterosexualitet och homosexualitet avgörande, men det är inte bara sexualiteten som är en avgörande gräns.

³² Butler, J. (1990) *Gender trouble: feminism and the subversion of identity*. New York: Routledge, s.6-13.

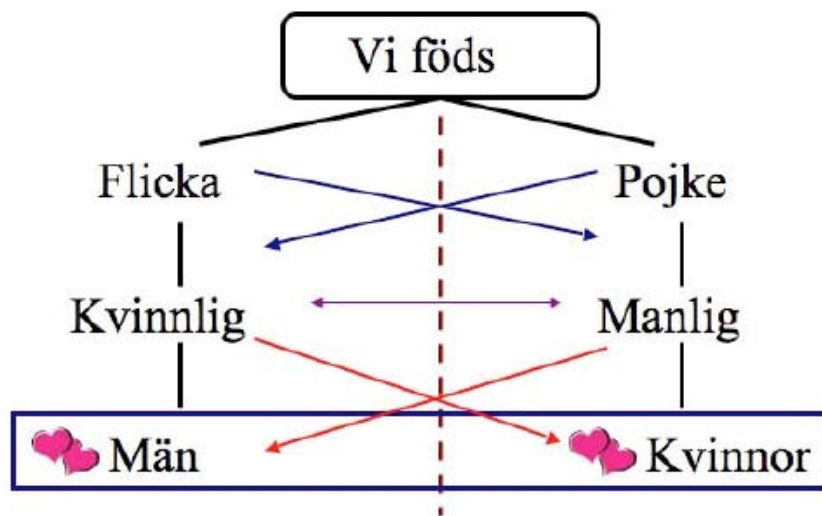
³³ Hirdman, Y. (2001). *Genus – om det stabila föränderliga former*. Malmö: Liber, s. 75-76

³⁴ Ambjörnsson, *Vad är queer*, s. 111-113

Även den mellan man och kvinna har betydelse, för vetenskapen om personens kön krävs för att fastställa om någon är hetero- eller homosexuell. Heteronormativitet är också beroende av personernas genusbeteende där du som man, för att hamna inom denna norm, bör bete dig som en man anses ska göra och som kvinna bör du bete dig som en kvinna anses ska göra.³⁵

Modellen bygger på Judith Butlers tankar och kallas för den ”heterosexuella matrisen”:

Heteronormen



36

Direkt när vi föds så är vanligtvis den första frågan som dyker upp vilket kön det blev. Från födseln delas vi upp i två olika kategorier. Dessa är flickor och pojkar. Kategorierna gör i sin tur att vi uppfostras olika samt att vad som förväntas av oss skiljer sig åt beroende på vilken kategori du tillhör. Det kan vara sådant som färgkoder (rosa/blå), leksaker (dockor/bilar), aktiviteter (ridning/ishockey) och förväntade beteenden (tyst och snäll/stökig och framåt). När vi växer upp förväntas vi vara som flicka kvinnlig och som pojke manlig. När pojken och flickan tids nog växer upp väntas det dessutom att de blir kära i någon av motsatt kön.

Den streckade linjen i mitten av modellen symboliserar den gräns som finns mellan könen och som utgör den heteronormativa gränsen. Det är först när någon trampar över linjen som man kan uppfattas som avvikande eller onormal. Det som anses vara att träda över denna linje kan vara till exempel att du klär dig i det andra könets kläder, betar dig på ett sätt som förknippas med andra könet eller blir emotionellt intresserad av någon av samma kön.

³⁵ Butler, J. (1993). *Critically queer*. GLQ (New York, N.Y.). 1, 1993, 1, s. 21-23

³⁶ RFSL, Skolinformationsmanual, reviderad 2012-03-21, s. 17

Personer som faller inom ramen för det heteronormativa premieras och det bildas en hierarki mellan den normgivande heterosexualiteten och allt som faller utanför denna. Exempel på hur heterosexuella premieras är bland annat genom att heterosexuellas läggning aldrig ifrågasätts, lagar är utformade efter det levnadssättet och att heterosexuella kan hålla hand med sin partner utan att riskera glåpord och påhopp.³⁷

Idrotten är skapad av män för män och präglas därför av maskulinitet och även heterosexualitet. Avviker du från normen eller om du på något sätt stör den maktbalans som finns och som männen innehar inom idrotten kan du stöta på problem. Homofobin, inom idrotten, med sin hårda jargong med nedsättande språkbruk blir då ett uttryck för den rädsla som infinner sig då kvinnor och män inte uppträder så som de förväntas göra³⁸. Att idrotta är ett genusbeteende som historiskt sätt ses som en manlig aktivitet.³⁹ Idrotten och särskilt då lagidrotten bidrar till att konstruera samt föra vidare en bild av manlighet där sexism och homofobi utgör och uppfattas som helt naturliga företeelser.⁴⁰

Ett annat sätt att fastställa heteronormativiteten som norm är att stereotypisera det avvikande. När en person eller grupp får stämpeln att vara en stereotyp innebär det att vissa specifika, erkända och enkla egenskaper tas fasta på. Efter att dessa egenskaper har synats låter man dem utgöra ett exempel på allt. På det här sättet, genom att generalisera, dramatisera och bestämma, reduceras personen eller gruppen till något som är bestående och förutsägbart. Kort och gott har en stereotyp bildats. Problemet med att en person eller en grupp tillskrivs en stereotyp är att det kan innebära ett osynliggörande och ett förminskande som kan resultera i ett begränsande. De egenskaper som en stereotyp ofta tillskrivs är i mångt och mycket sällan positiva och de har en tendens att vara egenskaper som ses som negativa av det stora samhället.⁴¹

³⁷ RFSL, Skolinformationsmanual, s. 16-17

³⁸ Fasting, K. (1999) "Homofobi, kvinnor och elitidrott", *Svenskidrottsforskning*, 9, s 40

³⁹ Olofsson, E. (1989). *Har kvinnorna en sportslig chans? Den svenska idrottsrörelsen och kvinnorna under 1900-talet*. Umeå universitet. s. 185

⁴⁰ Larsson, H. (2005) "Idrottens genus. En forskningsgenomgång" *Kvinnovetenskaplig tidskrift* 1.05. Göteborgs universitet: Institutionen för genusvetenskap

⁴¹ Hall, S. (1997). *Representation: cultural representations and signifying practices*. London: Sage, s. 257-259

5 Empiri

5.1 Berättelsen om ett gaylag

I det avsnitt som nu följer kommer den insamlade empirin från intervjuerna att presenteras. Intervjuerna är indelade i tre teman för att ge en överblick av materialet: idrottsbakgrund, vardagen i föreningen och idrottens roll i deras liv. Analysen är invävd i texten för att underlätta läsningen och för att sätta empirin och analysen i ett sammanhang. För att underlätta läsningen ytterligare görs även en kort sammanfattning i slutet av varje tema.

5.2 Idrottsbakgrund

När det gäller informanternas idrottande har samtliga mer eller mindre rört på sig och varit aktiva i någon form ända sedan skoltiden. För merparten har det inneburit idrottande på egen hand i individuella sporter så som löpning, simning samt regelbundna besök på gym. Ett par av informanterna har, innan sitt medlemskap i Malmö Devilants, även idrottat i andra idrottsföreningar och det har då innefattat både lagidrotter och individuella idrotter. För cirka hälften av informanterna är det först nu som de är medlemmar i en förening och som de utövar organiserad idrott.

Ungefär hälften av informanterna anser sig inte ha ett överdrivet idrottsintresse. Sporten är inget som styr deras liv, men de följer gärna stora evenemang på TV så som OS-turneringarna samt landskamper och fotbolls-VM. De övriga säger sig ha ett stort intresse av sport och följer kontinuerligt sina favoritidrotter på TV.

Merparten av de intervjuade menar att det inte är livsviktigt att vinna, men att det samtidigt har en betydelse eftersom det är det som är meningen med spelet samt det som gör det underhållande. En av de intervjuade ser inte själva vinnandet som något avgörande alls, utan poängterar att det är mycket roligare om det blir ett bra spel och att man hejar på varandra.

Sammanfattningsvis kan sägas att alla informanter har en viss idrottsbakgrund, men endast ett fåtal har tidigare varit med och utövat organiserad idrott i en förening. Själva intresset för idrott skiljer sig där cirka hälften har ett stort intresse och de resterande anser sig vara måttligt intresserade. Det läggs inte heller någon större vikt vid att vinna från informanternas sida, men det är ändå av viss betydelse.

5.3 Vardagen i föreningen

På träningarna är de oftast runt 10-13 i antal och en vanlig träning består av ett 1 och ½ timmes långt pass. Någon eller några i laget är träningsansvariga och själva passet inleds med uppvärmning följt av ett par övningar så som smash, passning och mottagning. Efter uppvärmningen och övningarna återstår själva spelandet och det är även denna del som dominerar på träningarna. ”Det är det vi tycker är roligast”, säger en av de intervjuade. När vädret tillåter inleds utomhussäsongen och då utökas träningstillfällena till två per vecka. Utomhuspassen domineras även de av spel.

Rekryteringen av nya spelare sker bland annat via Internet där laget har en egen hemsida samt en sida på Facebook. Laget har också deltagit och varit synligt under Malmös egna pridefirande som kallas för regnbågsfestivalen.

En stor del av rekryteringen sker genom direktkontakt där medlemmarna berättar om laget för vänner och bekanta. När laget har varit med i någon turnering eller vid någon annan större händelse tas ibland kontakt med QX (Sveriges största gaynyhetssajt) och en artikel skrivs, vilket även det kan locka en del folk, säger en av informanterna.

När informanterna berättar om deras tillvägagångssätt för att rekrytera spelare sker detta ofta inom hbt-sfären därför att de profilerar sig som ett gaylag. Gaysammanhanget verkar vara betydande och det kan vara viktigt att få tillhöra en viss kategoriserad grupp. Detta tas upp i artikeln “Social Psychological Benefits of Gay Games” där det undersöks hur hbt-personers medverkan i gaygames påverkar deras sociala identitet och det poängteras att om man tillhör en grupp så ger det stöd, trygghet, skydd och dessutom en anledning att finnas till. Den roll som en grupp kan innebära för dess medlemmar i minoritetsgrupper anses här vara av extra stor betydelse.⁴²

⁴² Krane, V. “Social Psychological Benefits of Gay Games”, s.27-42

Samtliga intervjuade är överens om att det har varit problem med att rekrytera nya medlemmar till klubben och att det har varit svårt att få folk att ta första steget. En av informanterna menar att Malmö kanske är lite på gränsen till för litet för att kunna rekrytera nya spelare. En annan av de intervjuade påpekar att bara för att man är homosexuell så behöver inte det betyda att man ska träna ihop med andra homosexuella och att det därför kanske finns många som väljer att idrotta i ett annat lag. Informanten säger också att det går inte att vara ”hemligt” gay och spela i en gayförening, man blir synliggjord och det finns kanske de som inte vill vara öppna med sin läggning.

Informanten antyder att det går att vara ”hemligt” gay i en traditionell idrottsförening och att de aktivas sexuella läggning blir mer synliggjord i en gayförening. I gaylaget blir normen att vara homosexuell och det förväntas att de som idrottar i laget också är homosexuella. I den heterosexuella matrisen, som Butler beskriver, är normen att du föds som pojke, har ett manligt genusbeteende och blir emotionellt intresserad av en person av motsatt kön, detta är inte normen inom gaylaget.⁴³ Här korsar man linjen vid attraktion genom att inte bli kär i någon av motsatt kön. Medlemmarna i gaylaget idrottar, vilket är ett genusbeteende som, enligt Olofsson, traditionellt sätt anses vara manligt.⁴⁴ I och med detta förväntas de även följa den heterosexuella matrisen, vilket i sin tur innebär att de ska bli emotionellt intresserade av någon av det motsatta könet. Gaylaget och dess medlemmar ruckar på heteronormativiteten genom att inte följa heteronormen och dess modell rakt ner i den tänkta lodräta linjen som enligt Butler krävs för att vidmakthålla heteronormen. De gör inte det som förväntas av en ”riktig” man, vilket också är avgörande för normens existens. Priset som betalas för att korsa linjen är risken att anses vara onormal och avvikande. Att idrotta i en traditionell förening, där normen är att medlemmarna följer den heterosexuella matrisen och där det även förväntas att de gör det, innebär att dess medlemmar kan vara ”hemligt” gay.

De intervjuade anser att de känner sina lagkamrater ganska väl. Det finns de som har varit med ända sedan 2004 när föreningen bildades, då som en rugbyklubb (Sveriges första gayrugbyklubb). Laget åker även på träningsläger och på turneringar utomlands, vilket enligt en av informanterna bidrar till att de lär känna varandra bättre. En av medlemmarna säger att det har gått lite i perioder hur väl de känner varandra och hur väl de umgås. För tillfället är det en liten nedgång och merparten av de intervjuade tillägger att den sociala delen är något som laget jobbar på.

⁴³ Butler, *Critically queer*. s. 21-23

⁴⁴ Olofsson. *Har kvinnorna en sportslig chans? Den svenska idrottsrörelsen och kvinnorna under 1900-talet*. s. 185

För att sammanfatta kan sägas att rekryteringen sker i ”gayvärlden” och att gaysammanhanget är viktigt. Det har även varit problem att rekrytera nya medlemmar vilket kan bero på att Malmö är för litet och för att det kan finnas de som inte vill vara öppna med sin läggning och då väljer att idrotta i en traditionell förening istället, säger informanterna. Medlemmarna i föreningen följer inte den heterosexuella matrisen och normen inom laget blir då en annan än den heteronormativa. Idrottare i ett gaylag förväntas det att du är gay, vilket gör det svårt att vara ”hemligt” gay, som är möjligt på ett annat sätt i en traditionell förening. De aktiva anser sig också känna sina lagkamrater väl samt att deras resor till turneringar och tävlingar bidrar till att de lär känna varandra ännu bättre.

5.4 Idrottens roll i deras liv

Merparten av informanterna uppger att idrotten har en stor betydelse i deras liv. De nämner att om de inte hade idrottat så hade de inte varit lika aktiva och positiva. De ser idrotten som en social fritidssysselsättning och ett bra sätt att umgås. Två av de intervjuade tar också upp hälsoaspekten som en viktig del och påpekar att den har betydelse för deras fysiska och psykiska välbefinnande och de ser idrotten som en lustfylld del av sina liv. Ytterligare en faktor tas upp som en viktig part och det är tävlingskänslan samt upplevelsen av att få känna sig som en elitspelare när de åker på turneringar utomlands, så som till gay games.

En av de intervjuade i studien ser inte idrotten som något som är så framträdande i hans liv. Själva idrotten är inget som dominerar, utan det är själva tävlingsmomentet och ett tillfälle att få röra på sig lite som lockar honom.

Största delen av de tillfrågade medlemmarna säger att laget betyder mycket ur en social aspekt och en informant tillägger att:

Det är ju en stor del av bekantskapskretsen eller vänkretsen och i och med att det är bara bögar så är det skönt att ha den delen. Jag vet att jag känner ett gäng bögar.⁴⁵

Informanten anser att laget fyller en viktig funktion ur en social aspekt och det innebär ett tillfälle att umgås med likasinnade och att då få vara en i mängden.

⁴⁵ Intervjuer gjorda 2012-03-15 och 2012-03-22

I den tidigare nämnda artikeln av Krane påpekades att känslan av att tillhöra en grupp är betydelsefull för minoritetsgrupper.⁴⁶

Det framhävs också att laget har inneburit nya vänner och att de har lärt känna nya personer. För en av de intervjuade betyder laget ett avbräck i det vanliga med jobb och hem. Det är något som kommer regelbundet och en fast punkt att återvända till. Det togs även upp vad laget innebär för tävlings- och träningsaspekten och det lades till att det är en roligare träningsform samt att möjligheten att åka utomlands också spelar in på lagets betydelse för deras liv och vardag.

En av medlemmarna instämmer i att laget betyder mycket, men säger samtidigt att det inte finns något alternativ.

Det finns inget annat gaylag i Malmö...så just för volleybollen som jag spelar nu...det här laget betyder allt för mig, för jag har inget annat alternativ.⁴⁷

Informanten ser det som en självklarhet att spela i ett gaylag och anser då att det inte finns något alternativ till laget. Uttalandet kan betyda att det även här är viktigt att få känna en del av den gemenskap som en viss kategoriserad grupp kan ge, enligt Krane.⁴⁸

På frågan om varför de har valt att idrotta i Malmö Devilants säger en av de som var med och bildade klubben att han tyckte att det fanns ett behov av en gayidrottsförening. Ytterligare informanter belyser också att anledningen till att de valt att vara aktiva just i det här laget har att göra med gayaspekten och det faktum att det är ett gaylag. Informanten nämner att:

Jag tror faktiskt för att det är ett gaylag. Jag tycker det är kul att vi representerar i andra sammanhang och inte bara fest och så som folk tror att vi bara gör...Jag tycker att själva idén att kunna idrotta med homosexuella också, det var kul.⁴⁹

Informanten talar här om andras syn på homosexuella män och om hur stereotypen av en homosexuell man är. Informanten menar att den stereotypa bild som finns av hur en bög är, innebär en person som bara är på galej och alltså inte deltar i idrottsliga sammanhang. Fanny Ambjörnsson skriver att:

Faktum är att det är nästan uteslutande som en partyglad stämningshöjare bögen får finnas i offentligheten. Hans existens villkoras helt enkelt till en viss plats, i detta fall en politiskt relativt harmlös sådan.⁵⁰

⁴⁶Krane, V. "Social Psychological Benefits of Gay Games", s.27-42

⁴⁷ Intervjuer gjorda 2012-03-15 och 2012-03-22

⁴⁸ Krane, V. "Social Psychological Benefits of Gay Games", s.27-42

⁴⁹ Intervjuer gjorda 2012-03-15 och 2012-03-22

När informanten säger att det är kul att representera menar han förmodligen att representera homosexuella, i andra sammanhang (idrott). Det kan betyda att den stereotyp som informanten menar att andra har av homosexuella män är att de förväntas tycka om glamour, flärd och fest, alltså inte idrott. Att ha idrott som intresse är ett genusbeteende som anses vara manligt och det stämmer inte in på den stereotypa bild som då ges av en bög. Ambjörnsson skriver att könet blir ett normsystem som föreskriver regler för hur man ska vara som man och kvinna och när du inte följer normen och den heterosexuella matrisen, rakt ner i lodrät linje, förväntas du som homosexuell man inte vara en ”riktig” man. En homosexuell man fullgör inte rätt sorts kopplingar mellan kön, genus samt begär. Den streckade linjen korsas och personen ses då som avvikande.⁵¹

Det nämns även av en av de tillfrågade att anledningen till att han började idrotta i laget inte hade något alls att göra med att laget var ett gaylag, utan att han mer såg laget som ett Korplag och eftersom han var ny så ansåg han att det var ett bättre alternativ än övriga klubbar.

Ett fåtal av de intervjuade tar inte upp gaysammanhanget utan nämner det mer som en slump att de började idrotta just där.

Medlemmarna är slående överens om att den sociala delen är väldigt viktig i laget. Det tas även upp att det är något som sker automatiskt oavsett vilket lag man är med i. Tycker man inte det är viktigt trivs man nog inte i ett lagsammanhang oavsett om man är straight eller gay i vilken sport det än är, berättar en av medlemmarna. Det påpekas också att den sociala aspekten är ett delmål med själva idrottandet. Idrotten skapar en mötesplats för människor som annars inte skulle ha någon kontakt eller ens ha träffats. En av de intervjuade uppger att det är det som gör idrotten rolig, att kunna träffa folk, prata med dem, för att sedan åka på turneringar och lära känna varandra lite bättre.

Kontentan av det tredje temat kan sammanfattas enligt följande: Största delen av medlemmarna tillskriver idrotten en betydande del av sitt liv och berättar att det är en social fritidssysselsättning samt ett bra sätt att umgås. Det tas också upp vikten av att tillhöra en grupp vilket kan vara extra viktigt för minoritetsgrupper. Vid frågan varför de valde att bli medlemmar i Malmö Devilants anges att det är på grund av gaysammanhanget och för att det är ett gaylag. En av de intervjuade påpekade att det var kul att kunna representera

⁵⁰ Ambjörnsson, *Vad är queer*, s. 77

⁵¹ Ambjörnsson, *Vad är queer*, s. 111-113

(homosexuella) i ett annat sammanhang (idrott) och inte bara vid festligheter, vilket är en vanlig stereotyp som ges av bögar. På samma fråga gavs också som svar att det faktum att det var ett gaylag inte hade något alls att göra med beslutet att börja idrotta i föreningen, medan andra angav slumpen som anledning.

Den sociala delens betydelse var för alla intervjuade av stor vikt och det betonades att det även är ett av målen med att idrotta.

6 Diskussion och slutsats

Studiens syfte har varit att öka kunskapen om medlemmarnas i gaylaget Malmö Devilants erfarenheter och tankar om sitt idrottande samt hur de skildrar berättelsen om och ger mening till sitt lag.

En av de frågeställningar som antogs för att uppnå syftet löd: Vad har medlemmarna för erfarenheter och tankar kring sitt idrottande? För att få svar på frågan gjordes intervjuer med medlemmarna och efter analyser av materialet kan frågan nu besvaras.

Medlemmarna som intervjuades har alla någon form av idrottsbakgrund där flertalet idrotter är representerade. Endast ett fåtal av de som deltog i studien hade tidigare varit medlem i någon förening och för de flesta innebar medlemskapet i Malmö Devilants deras första upplevelser av organiserad föreningsidrott. Själva idrottsintresset var uppdelat så att en del ansåg sig ha ett lagom måttligt intresse, vilket innebar att stora evenemang så som OS och VM följdes. Den resterande delen av informanterna sa sig ha ett stort intresse och följde inte bara de stora evenemangen, utan även sina favoritsporter. Själva vinnarinstinkten och vikten av att vinna togs med ro, men det påpekades även från informanternas sida att det ändå inte var helt betydelselöst. Det är trots allt det som är underhållande med spelet.

Deltagarna i studien anser sig också känna sina lagkamrater väl och de poängterar att den sociala delen i laget är viktig. Det här skulle kunna vara ett exempel på det som benämns som en pull-faktor i Elling och Knops artikel där den sociala delen är en av anledningarna till att varför personer söker sig till ett gaylag.⁵²

Idrotten har stor betydelse för merparten av medlemmarna och den innebär för dem en social fritidssysselsättning med en positiv inverkan på hälsan.

Hur konstrueras bilden av ett gaylag vad gäller norm och manlighet utifrån medlemmarnas egna berättelser, lyder den andra frågeställningen som ställdes.

En av de intervjuade menar att det är svårt att rekrytera spelare till föreningen och säger att det inte går att vara "hemligt" gay i ett gaylag. De aktiva blir synliggjorda och det finns kanske de som inte vill vara öppna med sin läggning och därför väljer att idrotta i ett annat

⁵² Elling, de Knop, "Gay/Lesbian Sport Clubs and Events : Places of Homo-Social Bonding and Cultural Resistance?", s. 441-456

lag. Normen i gaylaget är att dess medlemmar är homosexuella och att det även finns en förväntan på att de ska vara just homosexuella. Det uppstår en ny norm i laget som inte stämmer överens med den heteronormativa. Det bildas en homonorm och som Elling och Knop skriver kan den fungera som en pull-faktor med dess sociala gemenskap och en chans att få umgås med likasinnade. Samtidigt kan även den homonorm som istället bildas i laget innebära en push-faktor.⁵³ Precis som en av de intervjuade nämner så är det svårt att vara ”hemligt” gay i laget. Den nya identitetsnormen kan vara begränsande i och med att de som inte vill vara öppna med sin läggning kanske då väljer att idrotta i en annan förening.

Butlers heterosexuella matris följs inte av medlemmarna i laget och de korsar den streckade linjen som är avgörande för upprätthållandet av heteronormativiteten vid attraktion. Detta bryter mot normen för de föreställningar om vad manlighet och män anses vara och bete sig.⁵⁴ När en person inte uppfyller vad som förväntas av det kön individen innehar (kropp som kategoriseras som en mans/kvinnas, ett beteende som speglar samhällets förväntningar på en man/kvinna samt att rätt sorts attraktion innehas. Alltså den heterosexuella attraktionen av det motsatta könet) och om inte alla faktorer stämmer in uppfattas personen, enligt Ambjörnsson, inte som en ”riktig” man/kvinna.⁵⁵ När medlemmarna i gaylaget kliver över linjen innebär det att de avviker från normen och stör då den maktbalans som finns inom idrotten, vilket kan innebära problem. Homofobin är ett problem som kan uppstå inom idrotten och den hårda jargongen med ett nedsättande språkbruk blir då ett uttryck för den rädsla som infinner sig när kvinnor och män inte uppträder så som de förväntas göra, skriver Fasting.⁵⁶ Att stöta på homofobi inom idrotten är en risk som tas när linjen korsas och heteronormen ruckas på. Vill en person som är homosexuell inte vara öppen med sin läggning och riskera homofobi kan det vara lättare att vara ”hemligt” gay i en traditionell idrottsförening. I ett lag där medlemmarna förväntas vara heterosexuella och tillhöra normen ifrågasätts heller inte den sexuella läggningen på samma sätt som i ett gaylag där normen förväntas vara en annan.

En av de intervjuade tycker det är kul att representera homosexuella i ett sammanhang som kanske inte väntas av den stereotyp som kan finnas av hur en homosexuell man är. Problemet med stereotyper är att de är begränsande och att de ofta tillskrivs egenskaper som enligt det stora samhället inte är av det positiva slaget, skriver Hall.⁵⁷ Genom att vara homosexuell och

⁵³ Elling, de Knop, ”Gay/Lesbian Sport Clubs and Events : Places of Homo-Social Bonding and Cultural Resistance?”, s. 441-456

⁵⁴ Butler, *Critically queer*. s. 21-23

⁵⁵ Ambjörnsson, *Vad är queer*, s. 111-113

⁵⁶ Fasting, ”Homofobi, kvinnor och elitidrott” s 40

⁵⁷ Hall, *Representation: cultural representations and signifying practices*, s. 257-259

då inte följa normen där ”rätt” faktorer (en kropp som kategoriseras som en mans, ett beteende som speglar samhällets förväntningar på en man samt att rätt sorts attraktion innehas) för hur en ”riktig” man ska vara inte stämmer in, men att ändå utöva en aktivitet som anses vara manlig, gör att medlemmarna i laget bryter mot den stereotypa bild som finns av en homosexuell man.

Det finns en uppsjö av socialt konstruerade föreställningar och fördomar i samhället, inte minst om hur du ska vara som kvinna eller man, skriver Butler.⁵⁸ Frågan är hur många som egentligen känner igen sig helt och fullt i dessa föreställningar och stereotypiseringar. Bara för att du är en homosexuell man behöver inte det betyda att individen är på ett visst vis (ogillar idrott och föredrar fest). Den heterosexuella matrisen med dess kategorier är oerhört begränsande och hur många är det egentligen som följer den i lodrät linje? Som flicka kan du tycka om blått och gilla ishockey och som pojke kan du vara tyst och snäll och tycka om rosa. Detta har inget med den sexuella läggningen att göra. Heteronormen är oerhört begränsande i och med att du förväntas följa den lodrätt, utan att på något ställe korsa linjen för att då riskera att uppfattas som avvikande eller onormal. Uppfattas du som avvikande eller onormal upprätthåller du inte de föreställningar som finns för hur en ”riktig” man/kvinna ska vara och heteronormen i sin tur vidmakthålls då inte heller, skriver Butler⁵⁹.

Upprätthållandet av Hirdmans genussystem nås genom dess isärhållande av vad som anses vara kvinnligt och manligt samt av att det som anses vara typiskt manligt värderas högre, vilket skapar en hierarki. Det manliga är även normen i samhället.⁶⁰ Heteronormen och upprätthållandet av genussystemet är en av orsakerna till att homosexuella kan stöta på problem inom idrotten. Att vara emotionellt intresserad av någon av samma kön bryter mot den heterosexuella matrisen och heteronormen och du anses då inte vara en ”riktig” man eftersom du inte stämmer in på alla kategorier. I och med att det manliga värderas högre och eftersom en homosexuell man då inte klassas som en ”riktig” man hamnar han under i hierarkin där den ”riktiga” mannen är norm. Även här blir homofobin ett uttryck för den rädsla som uppstår då männen inte uppträder så som de förväntas göra.

På lagets hemsida kan läsas att Malmö Devilants är en sportklubb för homo- och bikillar i Skåne. Rekryteringen av nya spelare riktar sig också mot denna kategori, även om det inte är ett måste för att få vara med i klubben. Den sociala aspekten är viktig för laget och en av informanterna sa att det var skönt att känna ett gäng homosexuella. En av de intervjuade lade

⁵⁸ Butler, *Gender trouble: feminism and the subversion of identity*, s.6-13

⁵⁹ Butler, *Critically queer*. s. 21-23

⁶⁰ Hirdman, *Genus – om det stabila föränderliga former*, s. 75-76

till att laget betyder mycket för att han inte har något annat alternativ. Dessa uttalanden tyder på att själva gaysammanhanget är av betydelse samt att det, för en del av medlemmarna, har en viss påverkan på valet av lag och enligt Elling och Knop är detta tydliga tecken på pull-faktorer. I artikeln "Gay/Lesbian Sport Clubs and Events Places of Homo-Social Bonding and Cultural Resistance?" kan läsas att bildandet av och anledningen till att delta i kategoriserade klubbar oftare berodde på pull-faktorer, det vill säga sådana faktorer som lockade medlemmarna, så som att medlemmarna kände sig mer hemma och att det var lättare att ta kontakt med likasinnade människor. De negativa push-faktorererna så som homofobi och diskriminering, alltså de som stöter bort, var inte en lika stor anledning till att varför vissa valde att vara en del av ett gaylag. Det var i den påtagliga heterosexuella miljön som de inte kände sig helt bekväma i. Det framkommer också att gaylag och gayidrott innebär en möjlighet att integrera sexuella olikheter i samhället, men samtidigt kan deras existens också medföra mera motstånd från samhället istället för ökad acceptans. Detta på grund av att diskriminering kan triggas igång av den ökade synligheten.⁶¹ Som det står i artikeln är det bra att synliggöra hbt-gruppen för att det kan öka acceptansen, men att det samtidigt kan ha negativa effekter. Det som jag upplever skulle kunna vara negativt är den uppdelning som sker och som kan medföra att gaylag och hbt-personer fortsätter att ses som något annorlunda och avvikande. Det blir ett isärhållande istället för en integrering. Denna uppdelning kan i sin tur förstärka heteronormativiteten och heterosexualiteten upprätthålls då som det normala och naturliga, precis som Butler skriver.⁶² Det positiva, som jag ser det, är just synliggörandet. För syns man inte, finns man inte och hbt-personer har länge varit osynliga inom idrotten. Gaylag kan innebära en synlighet för hbt-personer som i sin tur medverkar till att uppmärksamma hbt-frågorna inom idrotten. Ett gaylag är en förening där alla är välkomna, men där det är nolltolerans för kränkningar mot hbt-personer. Det kan tyckas att det borde vara en självklarhet även i traditionella idrottsföreningar, men precis som Larsson skriver, så är idrotten fortfarande en arena som bidrar till att konstruera samt föra vidare en bild av manlighet där sexism och homofobi utgör och uppfattas som helt naturliga företeelser.⁶³ Ett gaylag kan då innebära en frizon där en annan sexuell läggning än den heterosexuella inte ses som något avvikande och främmande.

Gaylaget beskriver sitt lag som en plats där det heteronormativa inte är den rådande normen, där medlemmarna kan träffa likasinnade och på så sätt vara en i mängden. Genom

⁶¹ Elling, de Knop, "Gay/Lesbian Sport Clubs and Events : Places of Homo-Social Bonding and Cultural Resistance?", s. 441-456

⁶² Butler, *Critically queer*. s. 21-23

⁶³ Larsson, "Idrottens genus"

sitt idrottande bryter de mot den stereotypa bilden av hur en homosexuell man är och de upprätthåller då inte den gräns som är så avgörande för heteronormativiteten. Det kunde även urskiljas positiva pull- och negativa push-faktorer i materialet.

Som slutsats kan dras att om heteronormen och genussystemet luckras upp skulle många av de begränsningar försvinna som utgör idealen för hur män och kvinnor ska vara, inte bara inom idrotten. Heteronormativiteten är grunden till homofobin och att lösa upp det heteronormativa samt synen på vad som anses vara manligt/kvinnligt skulle kunna innebära en mindre begränsning för varje individ. De rådande kategorierna i den heterosexuella matrisen bidrar till en förlegad syn på kvinnor och män och denna begränsning, för att inte ses som avvikande, behöver egentligen inte existera.

6.1 Vidare forskning

Vidare forskning skulle kunna innefatta en liknande studie gjord på ett gaylag där medlemmarna är av kvinnligt kön. Att då undersöka deras erfarenheter samt upplevelser av idrott och ta reda på hur de konstruerar sitt lag. Hur skiljer sig problematiken och konstruerandet av identitetsnormer i ett gaylag med kvinnliga medlemmar?

Ytterligare forskning som hade varit relevant är att undersöka och titta närmare på den nya identitetsnorm som bildas i laget. Hur fungerar homonormen, hur uttrycks den och hur påverkar den lagets medlemmar?

Referenslista

Otryckt material

Intervjuer gjorda 2012-03-15 samt 2012-03-22.

Fundberg, J. Föreläsning om reflexivitet på Malmö Högskola, 28/2 2012

Tryckt material

Ahlin, A, Gåredal, M. (2009) ”Effekter av heteronormen”

Ambjörnsson, F. (2006) *Vad är queer*. Stockholm: Natur och kultur

Anderson, E. (2002) ”Openly Gay Athletes: Contesting Hegemonic Masculinity in Homophobic Environment”. *Gender & society*, vol.16, nr 6

Andreasson, J. (2006) *Idrottens kön – genus, kropp och sexualitet i lagidrottens vardag*. Lund: Lunds universitet

Butler, J. (1993). *Critically queer*. GLQ (New York, N.Y.). 1, 1993, 1

Butler, J. (1990) *Gender trouble: feminism and the subversion of identity*. New York: Routledge

Dalen, M. (2007) *Intervju som metod*. Malmö: Gleerups Utbildning AB

Devilants.se (2011) *Devilants-Sportklubben för homo- & bikillar i Skåne!*
Tillgänglig:<http://www.devilants.se/> (Hämtad: 18 Mar 2012)

Elling, A, de Knop, P. (2003) ”Gay/Lesbian Sport Clubs and Events : Places of Homo-Social Bonding and Cultural Resistance?”. *International review for the sociology of sport*

Eng, H. (2006) ” We are moving up like a hard-on!: Doing sexuality in sport” *Nordic Journal of women´s studies*, vol 14, no 1, april

Fasting, K. (1999) ”Homofobi, kvinnor och elitidrott”, *Svenskidrottsforskning*, 9

Fundberg, J. (2003) *Kom igen gubbar! Om pojkfotboll och maskuliniteter*. Stockholm: Carlsson Bokförlag

Green, A. (2011) Bärsärkar tacklar normer. *Arbetaren*, 1 september

- Hall, S. (1997). *Representation: cultural representations and signifying practices*. London: Sage
- Halvorsen, K. (1992) *Samhällsvetenskaplig metod*. Lund: Studentlitteratur AB
- Hirdman, Y. (2001). *Genus – om det stabilas föränderliga former*. Malmö: Liber
- Kaijser, L, Öhlander, M. (2011) *Etnologiskt fältarbete*. 2nd ed. Lund: Studentlitteratur AB
- Krane, V. (2002) "Social Psychological Benefits of Gay Games". *Journal of applied sport psychology*, (14)
- Larsen, A. (2009) *Metod helt enkelt - en introduktion till samhällsvetenskaplig metod*. Malmö: Gleerups Utbildning AB
- Larsson, H. (2005) "Idrottens genus. En forskningsgenomgång" *Kvinnovetenskaplig tidskrift 1.05*. Göteborgs universitet: Institutionen för genusvetenskap
- Olofsson, E. (1989). *Har kvinnorna en sportslig chans? Den svenska idrottsrörelsen och kvinnorna under 1900-talet*. Umeå universitet
- Patel, R, Davidson, B. (2007) *Forskningsmetodikens grunder*. 3rd ed. Lund: Studentlitteratur
- RFSL (2012), "Skolinformationsmanual", reviderad 2012-03-21
- Riksidrottsförbundet, (2009), "Idrotten vill"
- Stockholmsnipers.se (2012) *Stockholm Snipers IF-Stockholm Snipers idrottsförening*. Tillgänglig: <http://www.stockholmsnipers.se/> (Hämtad: 2012-03-18)
- Thurén, T. (1997) *Källkritik*. Stockholm: Liber AB
- Ungdomsstyrelsen, *Sexuell läggning och idrott – resultat från Ungdomsstyrelsens ungdomsenkät2008/09,2008/09*, tillgänglig: http://www.ungdomsstyrelsen.se/ad2/user_documents/hbtidrottstatistik110912.pdf (hämtad 2012-03-18)
- Wallentin, A. (2006) Stockholm har Europas första gayhockeylag. *Dagens Nyheter*, 8 april

Bilaga

Tema 1:

Deras idrottsbakgrund

- Varför började du idrotta från allra första början?
- Har du idrottat länge?
- Idrottar du eller har du idrottat i ett annat lag?
- Vad har du i så fall idrottat med?
- Om inte, varför började du idrotta nu?
- Hur stort idrottsintresse har du?
- Hur viktigt är det att vinna?

Tema 2:

Vardagen i föreningen

- Hur många är ni i laget?
- Hur fungerar rekryteringen av nya spelare?
- Hur ser en vanlig träning ut?
- Hur väl känner ni varandra?
- Träffas ni utanför idrottandet?

Tema 3:

Idrottens roll i deras liv

- Hur skulle du beskriva idrottens roll i ditt liv?
- Vad betyder laget för dig?
- Varför har du valt att idrotta just i det här laget?
- Hur viktig är den sociala biten i laget?